

dS
De
Standaard

De Standaard

Date: 15-01-2025

Page: DS 002+003

Periodicity: Daily

Journalist: Filip Tielens

Circulation: 66030

Audience: 397128

Size: 654 cm²

“Het voelt alsof ik mijn schuld aan het afbetalen ben”

INTERVIEW TIAGO RODRIGUES Als veelgevraagd regisseur en directeur van het Festival van Avignon is Tiago Rodrigues een van Europa's meest vooraanstaande theaterfiguren. Bij NTGent maakt hij nu een stuk over de laatste dagen van zijn vader. “Als Frankrijk mijn vader niet had opgevangen toen hij vluchtte voor de dictatuur in Portugal, was ik hier nu niet geweest.”

Filip Tielens

“Ik heb een geschiedenis met deze stad”, vertelt Tiago Rodrigues in de backstage van NTGent, net na een repetitie van de voorstelling *No yogurt for the dead*. “Mijn tweede voorstelling als acteur speelde ik in Gent, in de Minard in 1998 met Tg Stan. Mijn toenmalige vriendin – ondertussen mijn vrouw – kwam kijken naar de première, maar haar trein had vertraging. Omdat ik niet in de eerste scène van het stuk zat, heb ik haar buiten opgewacht, zodat ze zeker nog in de zaal kon. Maar als gevolg was ik te laat op het podium. (*lacht*) In Gent werken is dus nostalgisch voor mij.”

Met de carrière van de 47-jarige theaterregisseur uit Portugal is het goed gekomen. Nadat hij jaren de wereld had rondgereisd met het Antwerpse Tg Stan (“mijn theaterfamilie”, noemt hij hen), werd hij in 2015 aangesteld als artistiek leider van het Nationaal Theater in Lissabon. Sinds 2023 staat hij aan het roer van het Festival van Avignon, een van de meest prestigieuze posten in het mondiale theater. Al die tijd bleef hij ook elders stukken creëren, niet langer als acteur, wel als schrijver en regisseur. In januari is hij twee keer te gast in ons land: deze week met *Hécube, pas hécube* in De Singel en komende week met zijn eerste productie bij NTGent, in het kader van de door Milo Rau begonnen reeks *Histoire(s) du théâtre*, waarin theatermakers een verhaal vertellen dat hun persoonlijk aanbelangt.

België is ontzettend belangrijk geweest voor uw carrière.
“Absoluut. Ik zat eind jaren 90 op

de theaterschool in Portugal, waar ik werd opgeleid als een erg traditionele acteur. Aan het eind van het schooljaar kreeg ik te horen dat er voor mij geen plek meer was, waardoor ik erg begon te twijfelen of theater voor mij was weggelegd. Die zomer volgde ik een workshop bij Tg Stan in Lissabon, en alles veranderde. Ze vroegen me of ik wilde meespelen in hun volgende productie, waarna ik zonder een seconde te aarzelen ben vertrokken van school. Het bleek het begin van een samenwerking van twintig jaar.”

Wat heeft u geleerd van Tg Stan?

“Voor mij was het een enorme ontdekking welke vrijheid en verantwoordelijkheid de acteurs op scène kregen – totaal het omgekeerde van de discipline die ik op school kreeg ingelepeld. Met hen werken gaf me het vertrouwen dat ook ik het recht had om theater te maken. Zonder Tg Stan zou ik nu niet meer in het theater zitten.”

Welke job zou u dan nu doen?

“Iets met restaurants of cafés. Mijn grootouders hadden bistro's en tavernes, in de heuvels van Portugal. Of ik zou journalist geworden zijn, zoals mijn vader.”

Heeft u de liefde voor het vertellen van verhalen van hem geërfd?

“Zeker. Mijn vader nam me vaak mee naar de redactie van de krant waar hij veertig jaar werkte. Enkele van de helden uit mijn kindertijd waren journalisten. (*lacht*) Het waren bijzondere karakters, en goede verhalenvertellers.”

“De waarden van de prille democratie werden me in mijn jeugd ingeprent, net als het besef dat we er niet van mogen uitgaan dat die voor altijd verworven zijn”

Was uw vader trots dat u koos voor het theater?

“Hij was er niet tegen, maar werd er ook niet enthousiast van. Mijn vader was vooral bezorgd dat ik eerlijk en oprecht zou zijn, meer dan wat ik zou doen in het leven.”

Maar hij kwam wel kijken?

“Nee, amper. Van de veertig à vijftig stukken die ik heb gemaakt, zag hij er één of twee. Maar hij was wel trots wanneer andere mensen zeiden dat het goed was. En ook dat ik op een bepaald moment in de ogen van anderen niet langer zijn zoon was, maar hij mijn vader.”

Het fascisme ontvlucht

De vader van Tiago Rodrigues overleed in 2021, na lang sukkel met zijn gezondheid. *No yogurt for the dead* is gebaseerd op gesprekken die hij had met zijn vader op zijn sterfbed. “Die laatste weken waren bijzonder tragisch, maar tegelijk was het een privilege om afscheid van iemand

te kunnen nemen op zo'n intense manier, en om met elkaar te kunnen spreken over wat we al die jaren niet konden delen. Dat was zo bevrijdend en troostend.”

Vanwaar de titel van het stuk?

“Toen mijn vader beseftte dat hij niet meer naar huis zou terugkeren van het hospitaal, besloot hij om een reportage te schrijven voor de krant over hoe het is om te sterven in een ziekenhuis. Hij haatte de plek hartsgrondig, omdat hij er behandeld werd als een nummer en een lichaam. Hij wou het contrast blootleggen tussen het systeem dat ontmenselijkend is, maar waar mensen werken die toch ongelooflijk werk leveren.”

“Daarvoor vroeg hij me om hem een notitieboekje te bezorgen. Na zijn dood kreeg ik het in handen. Het enige leesbare was de titel: ‘De doden eten geen yoghurt meer’. Mijn vader at zijn hele leven lang geen yoghurt, maar in het hospitaal kreeg hij het elke dag en leerde hij het te appreciëren. De rest was onleesbaar gekrabbel – zijn geest was niet meer zo helder. De voorstelling is mijn verbeelde versie van wat hij zou hebben geschreven in die reportage, over zijn tijd in het hospitaal.”

Uw vader ontvluchtte eind jaren 60 de militaire dictatuur van Salazar in Portugal.

“Als antifascistische activist werd mijn vader vervolgd door de politie van het regime en liep hij gevaar. Zijn broer was omgekomen in de koloniale oorlog in Afrika, en er was het risico dat hij ook naar daar zou worden gestuurd. Dus vluchtte hij naar Parijs, waar hij enkele jaren woonde. Hij keerde in het geheim terug tijdens de dictatuur en leefde clandestien in Portugal. Ik was toen nog niet geboren (*Tiago werd geboren in 1977, drie jaar na de Anjerrevolutie*

in Portugal, red.), maar de verhalen over de dictatuur en zijn vlucht waren erg aanwezig in mijn jeugd. De waarden van de prille democratie werden me ingeprent, net als het besef dat we er niet van mogen uitgaan dat die

voor altijd verworven zijn.”

Nacht van protest

Het land dat zijn vader heeft opgevangen, is nu ook zijn nieuwe thuisland. Sinds 2023 – zijn vader heeft het dus niet meer meege-

maakt – woont hij in Avignon, waar hij het jaarlijkse theaterfestival leidt. De poëzie achter de herhaling van de geschiedenis kan hem ontroeren, maar voor Rodrigues is het ook een existentiële kwestie. “Als Frankrijk mijn vader niet had opgevangen, was er van mij nu misschien geen sprake. Dat ik hier nu kan leven en bijdragen aan de cultuur is een eer. Het voelt alsof ik mijn schuld aan het afbetalen ben.”

Toen het weekend voor het afgelopen Festival van Avignon het Rassemblement National de grootste partij werd in de eerste ronde van de Franse parlementsverkiezingen, aarzelde u niet om een nachtelijk verzet te organiseren op de Cour d'honneur in Avignon. Ziet u het als uw plicht om alles te doen wat u kunt om extreemrechts niet aan de macht te laten komen?

“Ja. Als directeur van het Festival van Avignon heb je een histori-

sche verantwoordelijkheid. Het festival is ontstaan in 1947 met als doel om in het diep verdeelde Europa van na de oorlog op zoek te gaan naar sociale cohesie. Vanuit het idee: als mensen met verschillende ideeën samenkomen en collectieve ervaringen hebben, dan bouw je aan begrip en vrede. Wanneer je dat doortrekt naar vandaag, kun je niet anders dan op een ecologische, feministische en antifascistische manier handelen als festival. Elke andere directeur voor mij zou hetzelfde hebben gedaan. Je zal me niet horen zeggen dat die nacht in Avignon een gamechanger was, maar de week erna verloor extreemrechts wel zwaar in de tweede ronde. Iedere verandering komt doordat mensen in opstand komen, hoe klein het ook begint.”

Onlangs maakte u de voorstelling *Catarina e a beleza de matar fascistas*, waarin een personage aan het eind een fascistische speech van een halfuur bracht. Op sommige plekken liepen mensen geschokeerd de zaal uit.

“Het was niet mijn doel om die reactie bij het publiek uit te lokken, wel om te tonen wat er kan gebeuren als we ons niet verzetten. Ik vind het ongeloflijk wan-

neer mensen zich uitdrukken in het theater en een voorstelling proberen te onderbreken. Daar is natuurlijk een limiet aan – we hebben fysieke schermutselingen of pogingen daartoe meege-maakt, dat gaat ook voor mij wat te ver. Maar mensen die dingen gooien naar de scène, beledigingen roepen, beginnen te zingen of boos de zaal verlaten, of het nu is omdat ze het personage achter de acteur niet meer zien of omdat ze met veel bravoure in opstand komen omdat ze denken dat we dit willen uitlokken, daar hou ik wel van. En dan zijn er nog de mensen in het publiek die denken: sst, ik wil kunnen volgen. *(lacht)* Dat na de voorstelling honderden mensen vurig met elkaar napraten, en dat voor een heel lange tijd, vind ik nog het interessantst. Ik hou ervan wanneer theater je *bouleverseert* en debat opwekt dat je niet had verwacht.”

“Mensen die dingen gooien naar de scène, beledigingen roepen, beginnen te zingen of boos de zaal verlaten, daar hou ik wel van.”

Al is daar natuurlijk een limiet aan”

Afgelopen najaar waren de ogen van de wereld gericht op Avignon, met het proces rond de meervoudige verkrachting van Gisèle Pelicot. Hoe heeft u dat beleefd?

“Het is bizar dat de hele wereld meeleeft, terwijl het plaatsvindt net om je hoek. Met haar moedige keuze om het proces openbaar te maken en haar oproep dat de schaamte van kamp moest veranderen, heeft ze een wereldwijd effect gehad. Zeker naar het einde van het proces voelde je dat het onderwerp erg leefde in Avignon en dat mensen trots waren op het feministische icoon dat ze is. Ik hoorde mensen vaak zeggen ‘Ik heb haar net gezien!’ en ik wist waar ze lunchte op procesdagen. Ik hoop dat ik haar binnenkort eens kan ontmoeten. Want wat ze in gang heeft gezet, is fantastisch voor ons allemaal.”

‘Hécube, pas hécube’ van de Comédie-Française speelt op 17 en 18 januari in De Singel, Antwerpen. ‘No yogurt for the dead’ is te zien van 23 tot 31 januari bij NTGent.

Tiago Rodrigues heeft een band met België: “Zonder Tg Stan zou ik nu niet meer in het theater zitten.” © Fred Debrock